

แถลงข่าว “เลิกแล้ง เลิกจน” โมเดล

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ทรงชื่นชมที่ชาวบ้านใช้แผนที่
ในการวางแผนและจัดการน้ำของชุมชน

พระราชดำริ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2551 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ชุมชนใช้วิธีง่ายๆ ลงมือปฏิบัติ จนเข้าใจแนวพระราชดำริต่างๆ
ทรงอยากให้มีการขยายผลเป็นเครือข่ายการทำงานของชุมชน
ที่บริหารจัดการน้ำเป็น

พระราชดำริ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดการน้ำชุมชนที่มีแบบอย่างความสำเร็จแล้ว จะขยายผลให้ค้ำถึงพื้นที่
สังคม ภูมิอากาศ ให้มีการปรับตัวตลอด นำไปสรุปให้เรียบง่าย
เหมาะสมกับพื้นที่ และดึงให้ชุมชนมาทำงานร่วมด้วย

พระราชดำริ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุมชั้น 14 อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช

การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

คิด MACRO

เข้าใจ
น้ำ

ข้อมูล ข้อเท็จจริง

- แผนที่น้ำ-ผังน้ำ
- สถานการณ์แหล่งน้ำ
- องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ตัวอย่างและแบบอย่างความสำเร็จ
- ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภาครัฐ

- สนับสนุนความคิด
- สนับสนุนการดำเนินงาน

ทำ MICRO

คน
ชุมชน

เข้าถึง
น้ำ

วิเคราะห์ และแก้ไข

- สมดุลน้ำ
- แนวทางแก้ไข
- ทำงานอย่างมีส่วนร่วม
- เกิดกลุ่มตัวอย่าง
- ปลุกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง
- ทฤษฎีใหม่
- สมดุลนิเวศก้นน้ำ

พัฒนา
น้ำ

บริหาร
จัดการน้ำ

- ย้ายผลเครื่อง่ายการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ
- นำแผนงานสู่การปฏิบัติ
- พัฒนาและฟื้นฟูโครงสร้างน้ำเดิม
- และแหล่งน้ำธรรมชาติ
- สร้างโครงสร้างน้ำใหม่
- ประเมินและติดตาม

ผลดำเนินงานจัดการน้ำชุมชน ปี พ.ศ. 2555 ถึง 2563

ลดอุทกภัย
และภัยแล้ง
2.55 ล้านไร่

เพิ่มปริมาณ
น้ำ 112
ล้าน ลบ.ม.

เพิ่มผลผลิต
ในฤดูแล้ง
3,867
ล้านบาท

ช่วยรัฐประหยัด
ค่าชดเชย
2,517
ล้านบาท

ตัวอย่างความสำเร็จ

การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

อดีต

เป็นศูนย์รักษาคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน มีการสำรวจ และจัดทำแผนที่ร่วมกัน 22,930 ไร่

ปัจจุบัน

อดีต

บ่อน้ำอุป โขก บรีโขก ครอบคลุม 22 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล พื้นที่กว่า 400,000 ไร่

ลดรายจ่ายครัวเรือน เฉลี่ย 10 ล้านบาท/ปี เพิ่มรายได้ เฉลี่ย 37 ล้านบาท/ปี

อดีต

ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำ จัดทำแนวเขตและระบบดักตะกอน
เพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการน้ำ และจัดการน้ำเสีย สร้างสมดุลระบบนิเวศ

อดีต

มีระบบน้ำอุปโภคบริโภค เพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำเพิ่มขึ้นกว่า **8,640,000 ลบ.ม.** สามารถบริหารในช่วงฤดูแล้งได้ อย่างน้อย 4 ปี
 มีน้ำสำหรับทำเกษตร ปรับเปลี่ยนวิถีการเพาะปลูก ทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ สมาชิก 31 ราย มีความมั่นคงด้านอาหารและรายได้
 ลดรายจ่ายในครัวเรือน

ปัจจุบัน

ตัวอย่างความสำเร็จ

เครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนบ้านลี้มทอง ตำบลหนองโบสถ์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

บ้านลี้มทอง นำมาขยายผลใช้ถนนเป็นทางระบายน้ำ เพื่อรับน้ำหลากและน้ำฝน เก็บเข้าสระหนองทองลี้ม และได้ปรับปรุงให้ใช้งานได้เมื่อตุลาคม 2562

อดีต

เคยประสบปัญหาน้ำแล้ง น้ำหลาก สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ปัจจุบันสามารถดูแลรักษาป่าชุมชน 20,889 ไร่ มีเขตวังปลา 27 แห่ง ระบบประปาภูเขาใน 18 หมู่บ้าน ประหยัดค่าซื้อน้ำบริโภค 3.60 ล้านบาทต่อปี ผู้รับประโยชน์ 38 หมู่บ้าน 6,186 ครอบครัว

ปัจจุบัน

บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และสระพวง มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และเกษตรตลอดปี

อดีต

ปัจจุบัน

อดีต

บริหารจัดการ 4 น้ำ (น้ำเค็ม น้ำกร่อย น้ำจืด และน้ำเสีย) และระบบการใช้น้ำหมุนเวียน

ปัจจุบัน

อดีต

ปรับเปลี่ยนเป็นป่ายาง และ เสริมเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

ปัจจุบัน

ทฤษฎีใหม่ ในที่ดินพระราชทาน นาบัว นาข้าว เกษตรผสมผสาน ไม้ผล ไม้ยืนต้น

ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น จัดการป่าต้นน้ำ

มีน้ำ มีข้าว เพาะปลูก มีผลผลิต ต่อเนื่อง ตลอดปี

ระบบสรรพวง กระจายน้ำและกักเก็บน้ำ จาก อ่างเก็บน้ำบางทรายนอก

บ้านหนองตาจอน ตำบลทุ่งหลวง อำเภopakก่อ จังหวัดราชบุรี

บ้านโนนเต้ ตำบลหนองงาม อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

- ปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกและวางแผนการบริหารจัดการน้ำ โดยเริ่มจากการขุดสระบนพื้นที่ 1 ไร่
- ลดค่าใช้จ่ายสูบน้ำได้ 7,200 บาท/ปี
- ปัจจุบัน มีสมาชิกเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จำนวน 34 ราย สร้างรายได้ 1.84 ล้านบาท/ปี และลดรายจ่าย 0.57 ล้านบาท/ปี

มั่นคงอาหาร ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ แรงงานกลับคืนถิ่น

เศรษฐกิจระดับครัวเรือนมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ